

”Regner med at tolken har superevner”. Refleksjoner rundt skjermtolkingens *pas de trois*

Hanne Skaaden

Abstract

Cecilia Wadensjö (1992, 1998) describes the onsite interpreting of dialogues as a *pas de trois*. In this contribution I explore how interpreting students experience the ‘dance for three’ during video mediated interpreting (VMI). In dialogue interpreting, when interpreters meet the interlocutors face-to-face and render their utterances in short sequences in both language directions, they coordinate the talk with subtle signals known from monolingual conversations, for instance gaze. What happens to such turn-taking signals during VMI?

The experiences of 46 interpreting students attending an online course on VMI at Oslo Metropolitan University (OsloMet) form the base for analysis, as the students discuss their experiences from the course and the Norwegian market of Public Sector Interpreting. The data, chatlogs from the students’ synchronous online chats, show that the turn-taking strategies applied in the coordination of onsite dialogue interpreting appear less efficient during VMI. Typically, subtle signals such as gaze, hand or body movements that are efficiently applied to grab the floor and coordinate turn-taking in onsite encounters have a reduced or altered effect on the screen. Moreover, paralinguistic signals such as marked breath-taking, sighing or hawking are not functional due to sound interference. Accordingly, the students find that during VMI close cooperation with the professional in charge of the encounter is necessary for communication to succeed.

Keywords: video mediated interpreting, dialogue interpreting, turn-taking, public sector interpreting

I sin studie av tolkede samtaler, *Interpreting as Interaction*, beskriver Wadensjö (1992, 1998) samspillet i den tolkede samtalen med en metafor fra ballettens verden – *pas de trois* – en dans for tre. For å kunne gjengi hva samtalepartene sier til hverandre må tolken nemlig koordinere deres ytringer. Wadensjøs pionerarbeid, som trolig er tolkefagets mest refererte verk, vokste til en egen forskningstradisjon innen samtaleanalysen: dialogtolking. Det vil si møter der tolken i korte sekvenser gjengir partenes yt-

ringer i begge språkretninger så de kan føre en samtale (Hale 2007, Tipton & Furmanek 2016).

Hvordan arter denne 'dansen for tre' seg når tolkingen foregår via skjerm? Dette spørsmålet skal jeg her nærme meg gjennom å la tolke-studenter på emnet Fjerntolking komme til orde med sine refleksjoner. *Fjerntolking* er det norske samlebegrepet for *tefontolking* og *skjermtolking*, til forskjell fra *frammøtetolking* hvor tolken møter samtalepartene ansikt til ansikt (UDI 1998). Ved skjermtolking har tolken lyd- og bildekontakt med samtalepartene, og kan bruke synet i tillegg til hørselen for å oppfatte budskap og koordinere samtalen. Over telefon, der tolken kun har lydkontakt, blir tolkens koordineringsmulighet naturlig nok annerledes og mangelen på visuell kontakt påvirker kommunikasjonens kvalitet (Poyatos 1997, Wadensjö 2009). I Norge hvor tfontolking var utbredt på grunn av landets geografi og bosetningsmønstre, ble skjermtolking utprøvd allerede i 1999 (NOU 2014).

En observasjon man straks gjorde var at koordineringen bød på problemer for tolkene ved skjermtolking. Mens tolkebrukere innen politi og helsevesen var fornøyd med skjermtolking, rapporterte tolkene om 'vansker med å slippe til for å tolke' eller at 'partene snakket for lenge' (Skaaden 2001). Funnene er i tråd med senere studier som viser at tolkene opplever skjermtolking som mer konsentrasjonskrevende enn frammøtetolking. Det gjelder både når tolkingen foregår simultant fra kabin (Moser-Mercer 2003, Roziner & Shlesinger 2010) og når den foregår som konsekutiv tolking av dialoger (Korak 2010, Braun & Taylor 2012), der rapportering om turtakingsproblemer er gjennomgående.

Turtaking

Turtaking er samtaleanalysens begrep for partenes veksling mellom å snakke og lytte i en dialog. I samtaler hvor deltakerne snakker samme språk foregår denne turtaking uten at vi tenker over det. Ofte skjer overtakelse av turen når den som har ordet gjør en naturlig pause. Samtaleforskerne Sacks, Schegloff & Jefferson (1974) identifiserte imidlertid en rekke signaler og mønstre som holder samtalen i gang.

I sin turtaking bruker tolken de samme signalene for å gripe ordet som de som observeres i vanlige samtaler. For ikke å komme i veien for partenes samtale, må tolken imidlertid bruke signalene bevisst og ha *timing* for å benytte mikropausen i talestrømmen (Wadensjö 2018 s. 155). Tolken kan ikke alltid vente til taleren selv gjør pause, men må ta ordet når tolkens minnekapasitet krever det. Tolkenes behov for å bryte inn kan oppstå fordi taleren snakker for fort eller ytringen inneholder mange tall (som er vansk-

elig å huske). Et eksempel fra Wadensjö der tolken samtidig berører talers arm (taktilt signal), snakker i munnen på taler (overlapping) og sier eksplisitt 'et øyeblikk '(verbalt signal) illustrerer dette:

1. Anton [avhørte]: причина- у меня мать старая... ей 75 лет, она
*og grunnen – min mor er gammel ...
hun er 75 år gammel, hun*

попала в аварию, я два года назад
был здесь, как
*hadde en ulykke. Jeg var her for to år
siden, jeg hadde*

раз я приехал второго июля, а двадцать пятого
akkurat ankommet den 2. juli, og den 25.

у неё случилось,
hendte dette henne)

2. Пона [tolk]:секундочку (*et øyeblikk [rører ved avhørtes arm]*)
3. Anton: а... хорошо (*er...okay*)

(Wadensjö 1998 s. 128, cf. 1992 s. 104)

Wadensjös studie dokumenterer at tolkens koordinering er nødvendig for å kunne gjengi det partene sier til hverandre. Tolkens strategier på mikroplanet påvirker samtidig samtalens maktforhold, noe også senere studier viser (Nilsen 2005, Gavioli & Baraldi 2011). At tolken må ha ordet med jevne mellomrom så samtalen ikke skal gå i stå, gjør strukturen i tolkede samtaler grunnleggende forskjellig fra enspråklige samtaler. Fortsatt gjenstår det derfor mye å utforske på den tolkede samtalens mikroplan, især for å kartlegge hvordan tolken kan unngå å forstyrre partenes kommunikasjon (Wadensjö 2018 s. 155).

En som tidlig fulgte opp Wadensjö-tradisjonen med å kartlegge mikroplanet, var Frøili (2001). I sin analyse av tolkestudenters turtaking i rollespilte dialoger beskriver hun hvordan studentene i sin turtaking benytter de nonverbale signalene vi kjenner fra enspråklige samtaler:

- Non-verbale signaler (som *blikk, nikk, mimikk og gester, bevegelser med hånd, hode eller overkropp, direkte berøring av taleren*)
- Paraspråklige signaler (eksempelvis *kremting, pausemarkøren eh, markert innpust*)

- Verbale signaler
 - overlapping (snakke i munnen på taler før denne selv gjør pause)
 - *ja, vel, altså* (signal om at 'jeg forstår', 'nå vil jeg snakke')
 - 'et øyeblikk', 'en om gangen' (eksplisitte koordineringsinstruksjoner)

Frøilis (2001 s. 154) konklusjon er at studentene gjennom øvelser blir dyktigere til å finne naturlige pauser og skape rom for sin tolking med non-verbale signaler. Slike subtile signaler oppfattes som mindre forstyrrende for samtalens gang enn tolkens eksplisitte verbale signaler. Hvordan virker de samme turtakingsstrategiene ved skjermtolking?

Emnet *Fjermtolking*

Her skal to kull tolkestudenter komme til orde med refleksjoner over sine erfaringer med skjermtolking. Den kvalitative innholdsanalysen bygger på logger fra chatmøter i to kull ved OsloMet i 2015 og 2016 der i alt 46 studenter med arbeidsspråkene arabisk, engelsk, polsk, rumensk, russisk, somali og sorani deltar (Skaaden 2016, 2018). På emnet Fjermtolking (15 studiepoeng) som fra 2017 ble del av OsloMets *BA i tolking i offentlig sektor*, øver studentene ukentlig på skjermtolking gjennom rollespill via kanaler som Skype (2015–2016), Teams (2020) og Zoom (2021). Deretter diskuterer studentene egne erfaringer og pensumtekster i *text-only-chats*, dvs. en synkron diskusjonskanal hvor studentene 'snakker' med hverandre via tastaturet (Holmer 2008). I hvert chatmøte som varer 45 minutter, møtes studenter med ulike arbeidsspråk og kommuniserer på sitt felles arbeidsspråk, norsk. Siden flertallet av studentene er voksne innvandrere, er norsk deres andrespråk.

Eksemplene i innholdsanalysen er hentet fra chatloggene til fire chatgrupper fra første til fjerde chatmøte av i alt 40 chatmøter (2 chatgrupper pr uke over 10 uker mellom februar og mai for to studentkull våren 2015 og våren 2016). Studentene som i chatmøtene deltar under fullt navn, er her anonymisert. I chatdiskusjoner kan flere poste innlegg om ulike temaer samtidig. Loggen vil derfor være preget av at flere tematråder flettes i hverandre. For lesbarhetens skyld er innspill som er 'off topic' utelatt her ([...]).

Tolkestudentenes erfaringer med skjermtolking

Mange tolkestudenter arbeider allerede i markedet. Studentenes refleksjoner er derfor basert både på deres erfaringer fra virkelige tolkeoppdrag og fra studiets rollespilløvelser via Skype. Studentene driver selv diskusjonene framover, men en veileder spiller inn åpne spørsmål til dagens tema ved behov. Siden kurset er tematisk organisert, vil 'ukens tema' i noen grad prege diskursen. Samtidig viser chatloggene at turtaking er et gjentakende tema som også kommer opp i chatmøter der hovedtemaet er et annet, eksempelvis yrkesetikk og tillit.

Ytringenes lengde blir raskt tematisert når veilederen stiller spørsmål om brukernes forventninger til tolken under fjermtolking i et første chatmøte med studentene i februar 2016:

(1)

1. Veileder 1 [19:03:47]: Hvilke forventninger kan brukerne ha til hva en tolk kan prestere under fjermtolking? Gi gjerne konkrete eksempler!
[...]
2. Student36M [19:05:48]: Jeg tror de fleste av forbrukere har samme forventninger som om tolken skulle være tilstede!
[...]
3. Student28F [19:07:13]: Det er kanskje sant Student36M, men jeg har også opplevd brukere som sier ved starten av samtalen: vi vet at det er mye mer krevende å tolke over telefon, derfor må du gi beskjed hvis vi snakker i for lange sekvenser
4. Student36M [19:08:37]: Student28F, men ofte blir det lange setninger fra andre side av røret!

Brukernes urealistiske forventninger til tolkens minnekapasitet og 'supernevner', nevnes når samme spørsmål stilles til neste gruppe i timen etter:

(2)

1. Student43F [20:14:26]: De tenker ofte at vi kan huske lange taler
[...]
2. Student39M [20:15:37]: At gjengivelse blir det samme som ved fremmøtetolking, e.g. når de peker på noe som ligger foran dem og regner med at tolken har supernevner til å kunne gjette seg fram hva det er som de peker på.

3. Student27F [20:15:38]: en urealistisk forventning som tolken er møtt med er at telefontolking blir like vellykket som fremmøtetolking

For enkelte studenter er studiet første møte med skjermtolking. I Distrikts-Norge er telefontolking utbredt i 2015 og 2016, og mange studenters referansepunkt er derfor arbeidsforholdene via telefon.

En av årsakene til at skjermtolking tidlig ble utprøvd i Norge, var tilbakemeldinger om at telefontolking ikke ga tilfredsstillende arbeidsforhold for tolkene og reduserte tolkingens kvalitet. Forventningen var at visuell kontakt ville bedre arbeidsforholdene for tolkene (UDI, 1998).

Å se og bli sett

Hvordan visuell kontakt via skjermen påvirker tolkens arbeidsforhold blir tematisert i chatmøtene. Utdragene i (3–4) viser at tolkstudentene opplever turtaking som vanskelig – selv med skjermkontakt:

(3)

1. Veileder 1 [19:02:38]: Mange gode eksempler. Nå har dere prøvd skjermtolking i øvelsene: Hvilken støtte føler dere dere får av selve bildet ved skjermtolking?
[...]
2. Student40M [19:05:07]: Jeg synes ikke at jeg får så veldig mye støtte av bilde. Det er ofte lange sekvenser og jeg blir mer opptatt av å notere enn å se på skjermen og samtalepartene.

De nonverbale signalene som effektivt styrer turtakingen ved frammøtetolking, er ikke like funksjonelle på skjermen erfarer studentene:

(4)

1. Veileder 2 [18:44:25]: Ved frammøtetolking kan turtaking i form av bevegelser med blikk, hode eller hånd kjennetegne effektiv, men smidig turtaking: hvordan fungerer disse turtakingssignalene under skjermtolking?
[...]
2. Student38F [18:45:58]: Disse signalene er så gådt som ikke kan brukes. I grunn har man bare stemmen for å markere pauser
[...]
3. Student44F [18:46:30]: håndbevegelse kan brukes, men som sagt det beste er å bli enige om det på forhånd

Hvor effektive håndbevegelser er som turtakingssignal på skjermen, har studentene ulike synspunkter på. Refleksjonene i forskjellige chatgrupper kaster lys over hvordan turtakingssignalet 'håndbevegelse' har endret effekt på skjermen i (5):

(5)

- (5a) Student28F [19:14:17]: håndbevegelser kan bli "større" på skjermen - en liten håndbevegelse for å ta turen kan oppfattes som en stor hånd som dekker store deler av skjermen, det kan være støtende
- (5b) Student20F [20:06:27] Håndsignaler - blir for forstyrrende
- (5c) Student4F [19:27:10]: Jeg brukte håndbevegelse men det så ut som ingen la merke til det
- (5d)
1. Student31M [20:03:22]: Det fungerer ikke helt med håndsignalene ved Skjermtolking
 2. Student37F [20:04:41]: Å fange/lese blikket synes eg er vanskelig på skjerm
 3. Student31M [20:05:03]: Ikke sant, enig

At håndsignaler får endret effekt på skjermen skyldes på den ene siden at de 'forstørres' og kommer ut av proporsjon (5ab). Dermed kan signalene virke forstyrrende. På den andre siden blir håndbevegelser ikke alltid oppfattet av partene (5cd). Som Student37F i (5d) har erfart, har nemlig heller ikke blikket samme effekt på skjermen som ved fram møte.

Timing og signalenes effekt

Vanskene med å se og bli sett vanskeliggjør tolkens koordinering på flere vis, erfarer studentene i (6). De knytter erfaringen at blikkontakt vanskeliggjøres via skjermen til teknologiens begrensninger og skjermens synsfelt. Også tolkens *timing* og strategien med å begynne tolkingen ved temaskifter og naturlige pauser i talestrømmen påvirkes:

(6)

1. Student46F [19:27:00]: På skjerm er vi avhengig av at partene ser på skjermen for at tegn skal ha en funksjon, ved oppmøte har partene bredere synsfelt [...]
2. Student12F [19:52:01]: Det kan være vanskelig å oppfatte naturlige turskiftepunkter. Tolkebrukerne kan også ønske å fullføre hele sekvensen uten å

slippe tolken til. Og det er ikke alltid man oppfatter tolkens ønske om å begynne å tolke.

3. Student8F [19:52:34]: Gode poeng, Student12F! [...]
4. Student14F [19:59:43]: Jeg merker at den teknikken å bruke pustepauser for å bryte inn som tolk ikke fungerer helt på Skype, på grunn av forsinkelse

I sum har strategiene de effektivt anvender ved frammøte minsket effekt ved skjermtolking, og studentene reflekterer i (7) over alternativene til de nonverbale strategiene. Et alternativ er å bruke stemmen.

(7)

1. Student4F [19:56:00]: Det er lite sansynlig at tolken blir sett, man kan ikke være sikker på at samtaleparterne ser på skjermen
2. Student20F [19:56:23]: Nei, Student4F, det har vi ikke styring på
3. Student4F [19:56:44]: Jeg brukte å si 'et øyeblikk' og det fungerer
4. Student4F [19:57:25]: men det er ikke garantert at det fungerer alltid
5. Student26M [19:57:34]: For mye bevegelse er forstyrrende derfor er det best å komme med kommentar
6. Student20F [19:58:23]: Men hvis vi bryter inn MENS noen snakker, så blir det ofte borte litt på grunn av forsinkelse. Derfor viktig med raske overføringslinjer

Tolkens bruk av verbale turtakingssignaler er imidlertid heller ikke uproblematisk fordi teknologien ikke alltid tillater samtidig eller overlappende tale. Slik Student20F påpeker i siste innspill, er effekten avhengig av 'raske overføringslinjer'. Studentene vurderer videre bruken av paraspråklige turtakingssignaler, men innser at disse vil kunne ha samme skjebne som overlappende tale. Studentene konkluderer med at et tydelig og konsistent verbalt signal er sikreste løsning, og har ulike forslag til hvilke som kan virke.

(8a)

1. Veileder 2 [18:56:29]: Hvilke paraspråklige signaler vil fungere godt under fjerntolking?
2. Student32F [18:56:56]: muligens kremting [...]

3. Student32F [19:00:22]: jeg bare tenker at tolken vil trenger å gi et tydelig paraspråklig signal for at det skal bli oppfattet
4. Student14F [20:11:34] Det [paraspråklige signaler] fungerer dårlig på Skype, fordi med en gang lyden kommer fra flere mikrofoner, er det lydforstyrrelser

(8b)

1. Student44F [19:07:46]: paraspråk (bevisst eller ubevisst) kan dessverre misforstås [...]
2. Student32F [19:07:59]: "et øyeblikk" kan funke bedre
3. Student42F [19:08:13]: Å si det rett ut " et øyeblikk, tolken må tolke " er det beste som fungerer mener jeg.
4. Student36M [19:08:15]: Enig med Student32F
5. Student38F [19:08:35]: enig med Student42F

Ytringens lengde og tolkens notater

På grunn av utfordringene med å bryte inn med sin tolking, tyr tolkestudentene til notater for å støtte hukommelsen som en alternativ strategi:

(9a)

Student28F [18:36:44]: Sekvenslengden blir lengre ved skjermtolking, jeg opplevde det senest i dag ved tolking over Skype, det var vanskeligere å ta turen, hver gang tolken prøver å ta turen ender med gjentakelser og misforståelser, derfor valgte jeg å gi større rom for lengre sekvenser, men noterte meget godt, og ble også nødt til å stille kontrollspørsmål. Jeg la merke til en annen interessant ting i dag også, at den fremmedspråklige la inn et "ok", eller "ikke sant" etter hver eneste lille setning, jeg forstår det som en slags forsikring om at "hørte dere meg", og bare dette fører til lengre sekvenser

Som tolkestudenten i (9a) observerer, er skjermtolking også nytt for samtalepartene på begge sider av bordet. Usikkerheten det skaper bidrar til å komplisere samspillet og forlenge ytringene når partene eksplisitt søker tilbakemeldinger. En effekt av strategien med å notere, er imidlertid også at ytringene blir forlenget.

(9b)

1. Student F1 [18:54:12]: Når man ser i notatene kan man oppfange ting i sidesynet når man sitter i samme rom som tolkebrukerne...
2. Student F1 [18:54:26]: ... Det er ikke like enkelt med skjermtolking.
3. Student F2 [18:54:33]: noen gester ser man ikke på 2D-skjerm når man ikke fokuserer på akkurat den

En ulempe med å velge notatteknikk ved dialogtolking er åpenbart at når tolken må se i sine notater, mister tolken visuell kontakt med partene. Ulempen blir forstørret ved skjermtolking, fordi tolken her ikke har sidesynet å hjelpe seg med, har studenten i (9b) erfart.

Samarbeid med fagpersonen

For å løse utfordringene de opplever, setter tolkestudentene sin lit til samarbeid med fagpersonen som leder den institusjonelle samtalen. Bevisstgjøring og opplæring i kommunikasjon via tolk for fagpersoner som trenger tolking for å gjennomføre sin yrkesrolle, er forslagene fra studentene for å bedre egne arbeidsbetingelser.

(10a)

Student38F [18:35:35]: tolkebrukere burde være bevisst over å snakke i korte sekvenser. Dvs, det går på opplæringen av tolkebrukere

(10b)

StudentF24 [20:17:12]: Men noen profesjonelle parter er flinke til å gi turen til tolken for å tolke da de på forhånd vet at tolken ser ikke dem og har ikke mulighet til å avbryte som i fremmøte.

Utbredelsen av skjermtolking var fortsatt lav i 2015 og 2016, men enkelte større tolkebrukere har allerede tatt skjermtolking aktivt i bruk. Som refleksjonene til studentene i eksempel (1) og (10b) viser, har noen studenter erfaringer med at fagpersonen som leder samtalen legger til rette for tolking. Hansens (2021) studie av autentiske skjermtolkede samtaler mellom helsepersonell og pasienter, viser også at helsepersonell som leder samtalen kan bidra til å gi rom for tolkens tur slik studenten i (10b) nevner. Men også i Hansens studie preges møtene ofte av manglende hensyntagen til tolkens behov for oversikt over situasjonen og for å kunne styre sevenslengden i tråd med egen minnekapasitet.

Skjermtolkingens *pas de trois*

Skjermtolkingens *pas de trois* går i en annen takt enn i frammøtetolking, og er avhengig av samarbeid mellom tolken og fagpersonen som leder samtalen for å lykkes. Tolkestudentenes refleksjoner kan her være preget av at studiet for flere er første møte med skjermtolking og at teknologien som benyttes ikke virker optimal. Utfordringene studentene beskriver er samtidig reelle. Studentenes chatrefleksjoner viser at nonverbale turtakingssignaler som de effektivt benytter ved frammøtetolking av dialoger, får redusert effekt ved skjermtolking. Timing-strategiene for å gripe ordet som er effektive ved frammøtetolking, hemmes dessuten over skjermen. Samtalepartenes manglende forståelse for tolkens oppgave øker i tillegg byrden i en aktivitet som i utgangspunktet er ekstremt konsentrasjonskrevende. Teknologiens beskaffenhet begrenser nytten av samspillstrategier som er funksjonelle ansikt til ansikt. Samspillet med fagpersonen blir derfor særdeles viktig ved skjermtolking.

Wadensjö (2018 s. 151) beskriver den tolkede samtalen som et forstørrelsesglass ved at den synliggjør faktorer som er virksomme også i vanlige samtaler. Den skjermtolkede samtalen fungerer i sin tur som forstørrelsesglass for det som skjer på mikroplanet i en tolket samtale. Som en student skriver i sluttevalueringen av emnet Fjerntolking, har emnet gitt økt bevissthet om *hva tolking er*. For en annen ligger læringsutbyttet først og fremst i *selvtilliten* hen opparbeidet gjennom skjermtolkingsovelsene (Skaaden 2016 s. 168).

Med pandemiens inntog i 2020 har de fleste av oss fått øvelse i å samtale via skjerm. Skjermtolking krever både opplæring og øvelse. Det gjelder ikke bare tolkene. Også fagpersonene som skal snakke med sine pasienter og klienter trenger opplæring om tolkingens muligheter og begrensninger. ”Att tolka är svårt. Att tala via tolk kräver också en del förberedelser”, skriver Wadensjö (2018 s. 152). Man kan ikke regne med at tolken har superevner.

Referenser

- Braun, Sabine & Judith Taylor. (2012). Videoconference and Remote Interpreting in Criminal Proceedings. Cambridge: Intersentia.
- Frøili, Jorunn. (2001). Signals at the Transition Place: The Interpreters' Turn-taking in Dialogues. In: Hvenekilde, A. & J. Noriter (Eds.) Meetings at the crossroads: Studies of multilingualism and multiculturalism in Oslo and Utrecht. Oslo: Novus.
- Gavioli, Laura & Claudio Baraldi. (2011). Interpreter-mediated interaction in healthcare and legal settings. Talk organization, context and the achievement of intercultural communication. *Interpreting* 13(2). Pp. 205–233.

- Hale, Sandra B. (2007). *Community Interpreting*. London and New York: Palgrave Macmillan.
- Hansen, Jessica P.B. (2021) *Video-mediated interpreting. The interactional accomplishment of interpreting in video-mediated environments*. PhD Dissertation. Oslo: University of Oslo
- Holmer, Torsten. (2008). *Discourse Structure Analysis of Chat Communication*. In *Language@ Internet*, 1–12. <http://www.languageatinternet.de/articles/2008/1633>
- Korak, Christina. (2010). *Remote Interpreting via Skype*. Berlin: Frank & Timme Verlag.
- Moser-Mercer, Barbara. (2003). *Remote Interpreting: Assessment of Human Factors and Performance Parameters*. <http://aiic.net/page/1125/remote-interpreting-assessment-of-human-factors-and-performance-parameters/lang/>.
- Nilsen, Anne Birgitta. (2005). *Flerspråklig kommunikasjon i rettssalen. En kassustudie av en flerspråklig rettsforhandling*. Oslo: Unipub forlag.
- NOU (2014). *Tolking i offentlig sektor—et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd. Norges offentlige utredninger. NOU 2014:8*
- Poyatos, Fernando. (1997). *Nonverbal Communication and Translation. New Perspectives and Challenges in Literature, Interpretation and the Media*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Roziner, Ilan & Miriam Shlesinger (2010). *Much Ado About Something Remote: Stress and Performance in Remote Interpreting*. *Interpreting* 12, no. 2 (2010): 214–47.
- Sacks, Harvey, Emanuel Schegloff & Gail Jefferson. (1974). *A simplest systematics for the organization of turn-taking in conversation*. *Language*, 50. Pp. 695–737.
- Skaaden, Hanne. (2001) *On-Screen Interpreting*. In: K. Nordby (Ed.) *Human Factors in Telecommunication. Proceedings. 18th International Symposium on Human Factors in Telecommunication*. Bergen: HFT. Pp. 67–78
- Skaaden, Hanne. (2016). *Online learning on remote interpreting: a pilot course*. In Balogh, K., Salaets, H., Van Schoor, D. (Eds.) *TraILLD: Training in Languages of Lesser Diffusion*. Leuven: Lannoo Campus. Pp. 162–184.
- Skaaden, Hanne. (2018). *Remote Interpreting: Potential Solutions to Communication Needs in the Refugee Crisis and Beyond*. In: *The European Legacy. Towards New Paradigms*. 2018-08-01. DOI: <https://10.1080/10848770.2018.1499474>
- Tipton, Rebecca & Olgierda Furmanek. (2016). *Dialogue Interpreting: A Guide to Interpreting in Public Services and the Community*. London/New York: Routledge.
- UDI. (1998). *Tolking via telematikk. En utredning om muligheter og konsekvenser ved innføring av skjermtolking i Norge*. Oslo: Utlendingsdirektoratet.
- Wadensjö, Cecilia. (1992). *Interpreting as Interaction: On Dialogue-interpreting in Immigration Hearings and Medical Encounters*. Vol. 83. Linköping: Linköping University.

- Wadensjö, Cecilia. (1998). *Interpreting as Interaction*. London: Longman.
- Wadensjö, Cecilia. (2009). Telephone Interpreting and the Synchronization of Talk in Social Interaction. In M. Baker (Ed.), *Critical Concepts in Linguistics: Translation Studies*. London: Routledge. Pp. 301–18
- Wadensjö, Cecilia. (2018 [1998]). *Kontakt genom tolk*. Stockholm: Dialogos.